

Asiantuntijan arvio

Valtiotalouden tarkastusviraston
finanssipolitiikan valvonnan raporttista sekä
hallituksen finanssipolitiikan linjasta ja
finanssipolitiikan toteutuksesta

Seppo Orjasniemi

pääsihteeri

Talouspolitiikan arviointineuvosto

19.2.2020

Valtionalouden tarkastusviraston finanssipolitiikan valvonnan raportti

- VTV:n finanssipolitiikan valvonta perustuu
 - Lakiin valtiontalouden tarkastusvirastosta (676/2000)
 - Finanssipoliittiseen lakiin (869/2012)
 - Asetukseen julkisen talouden suunnitelmasta (120/2014; 601/2017)
- Finanssipoliittinen laki määrää tarkastusviraston valvomaan EU:n finanssipoliittisia sääntöjä sekä lain nojalla annettujen säädösten, ml. asetus julkisen talouden suunnitelmasta, noudattamista.

Valtionalouden tarkastusviraston finanssipolitiikan valvonnan raportti

- Raportti jakautuu kolmeen osaan:
 1. Hallituksen talouspoliittiset tavoitteet
 2. EU:n finanssipolitiikan sääntöjen noudattaminen
 3. Julkisen talouden suunnitelman säädösten mukaisuus
- Ensimmäinen osa käsittää puolet raportista, mutta on sisällöltään pintapuolinen:
 - Keskustelu ei avaa käytettyjä termejä
 - Esitys 'Työllisyyspotentiaalista' on puutteellinen
 - Luku kertoo hallitusohjelmaa syventämättä politiikka valintojen taustoja ja kytkemättä sitä julkisen talouden tilaan

Valtionalouden tarkastusviraston finanssipolitiikan valvonnan raportti

- Raportin toinen osio antaa seikkaperäisen selvityksen EU:n vakaus- ja kasvusopimuksen noudattamisesta
 - Tarkastusviraston arvion mukaan julkisten menojen kasvuvauhti ylittää säännösten mukaisen rajoitteen ja säännösten ennalta ehkäisevässä osiossa on merkittävän poikkeaman riski vuonna 2020
 - Sääntöjen noudattamista arvioidaan jälkikäteisarviona
 - Jos komissio toteaa merkittävän poikkeaman, maan kohdalla käynnistetään merkittävän poikkeaman menettely

Valtionalouden tarkastusviraston finanssipolitiikan valvonnan raportti

- Tarkastusviraston raportin kolmannessa osassa tarkastellaan julkisen talouden suunnitelman sisältöä ja sen perustana olevaa ennustetta.
 - Finanssipoliittista lakia on noudatettu
 - Ennusteen todetaan olevan linjassa muiden ennustelaitosten talousennusteiden kanssa
- Finanssipolitiikan tavoitteita ei esitetä kootusti
- Esitetty ennusteen realistisuuden tarkastelu on puutteellisesti esitetty, eikä lukija voi esitetyillä tiedoilla päätyä asiasta minkäänlaiseen johtopäätökseen.

Valtionalouden tarkastusviraston finanssipolitiikan valvonnan raportin suositukset

- Tarkastusvirasto kehottaa valtioneuvostoa kiinnittämään huomiota riskiin merkittävästä poikkeamasta vakaus- ja kasvusopimuksen ennaltaehkäisevän osion velvoitteista
 - Valtioneuvoston on raportoinut riskin Julkisen talouden suunnitelmassa, jo 7. lokakuuta 2019
- Tarkastusviraston suorittamiin tarkastuksiin perustuvia suosituksia:
 - *"Julkisen talouden kestävyyttä tukevien toimien tulee olla mukana talouspolitiikan tavoitteissa."*
 - *"Valtiontakausten riskienhallintaa tulisi vahvistaa."*
- "Veropolitiikassa on tarpeen tiivistää veropohjaa"
 - motivointi on suoraan hallitusohjelmasta (ks. Pääministeri Antti Rinteen hallituksen ohjelma 6.6.2019, s.21).
- Suositus veropohjan tiivistämiselle ja suositus kohdistettuihin työmarkkinareformeihin ovat yleisiä, mutta raportissa esitetyt perustelut ovat varsin pintapuolisia.
- Suosituksia julkisen talouden saattamisesta tavoitteiden mukaiselle uralle ei ole

Arvio finanssipolitiikan valvonnan raportista

- Finanssipolitiikan valvonnan raportin sisällössä tulisi pitäytyä tarkastusvirastolle annettujen tehtävien rajoissa.
- Vuoden 2019 raportissa hallitusohjelman läpikäynti ja yleisen talouspolitiikan arviointi saavat suuren osuuden, mikä on pois tarkemmasta kotimaisten finanssipolitiikan tavoitteiden käsittelystä sekä tarkastukseen ja valvonnan tuloksiin perustuvien havaintojen esittelystä.

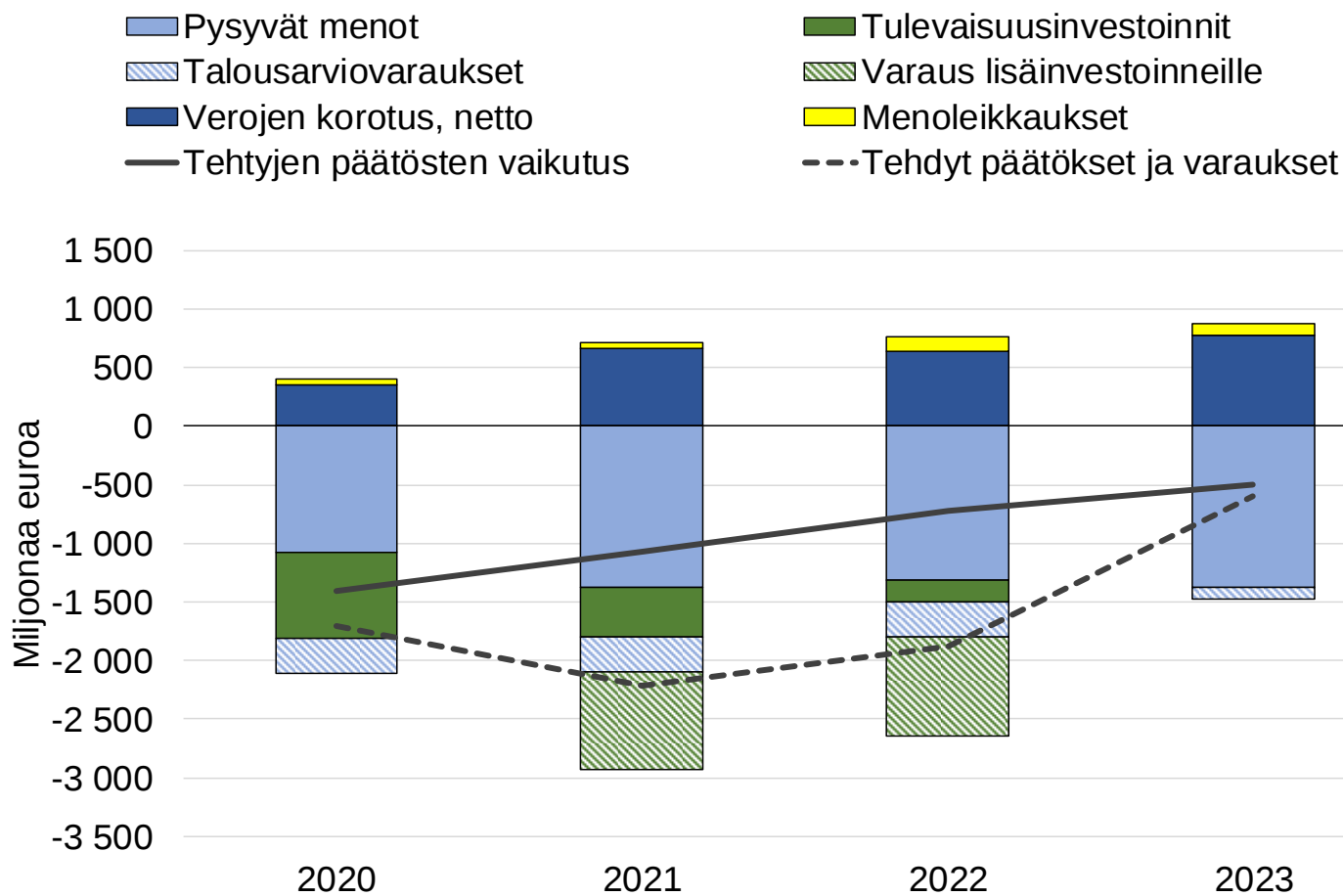
Arvio hallituksen finanssipolitiikan linjasta ja finanssipolitiikan toteutuksesta

Finanssipolitiikan linjasta

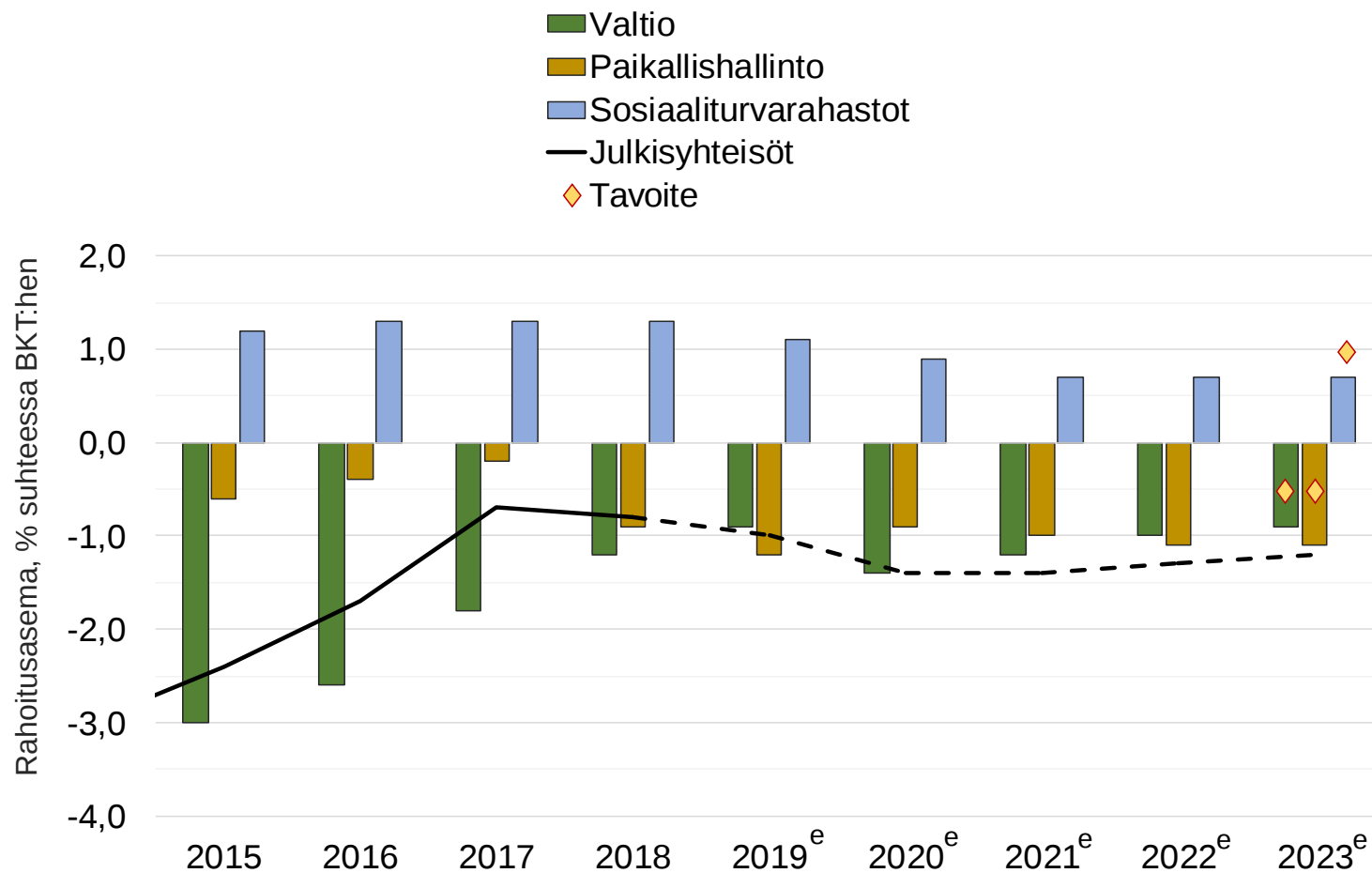
Finanssipolitiikka on *'löysää'*

- Suhdannetilanne ei perustele julkisten menojen kasvattamista
- Nykyinen finanssipolitiikka ei johda hallituksen asettamien tavoitteiden saavuttamiseen
- Julkisen talouden näkymät eivät noudata EU:n finanssipoliittisia sääntöjä
- Pitkän ja keskipitkän aikavälin kestävyysvaje vaatii julkisen talouden sopeuttamista tai merkittävää tehostamista

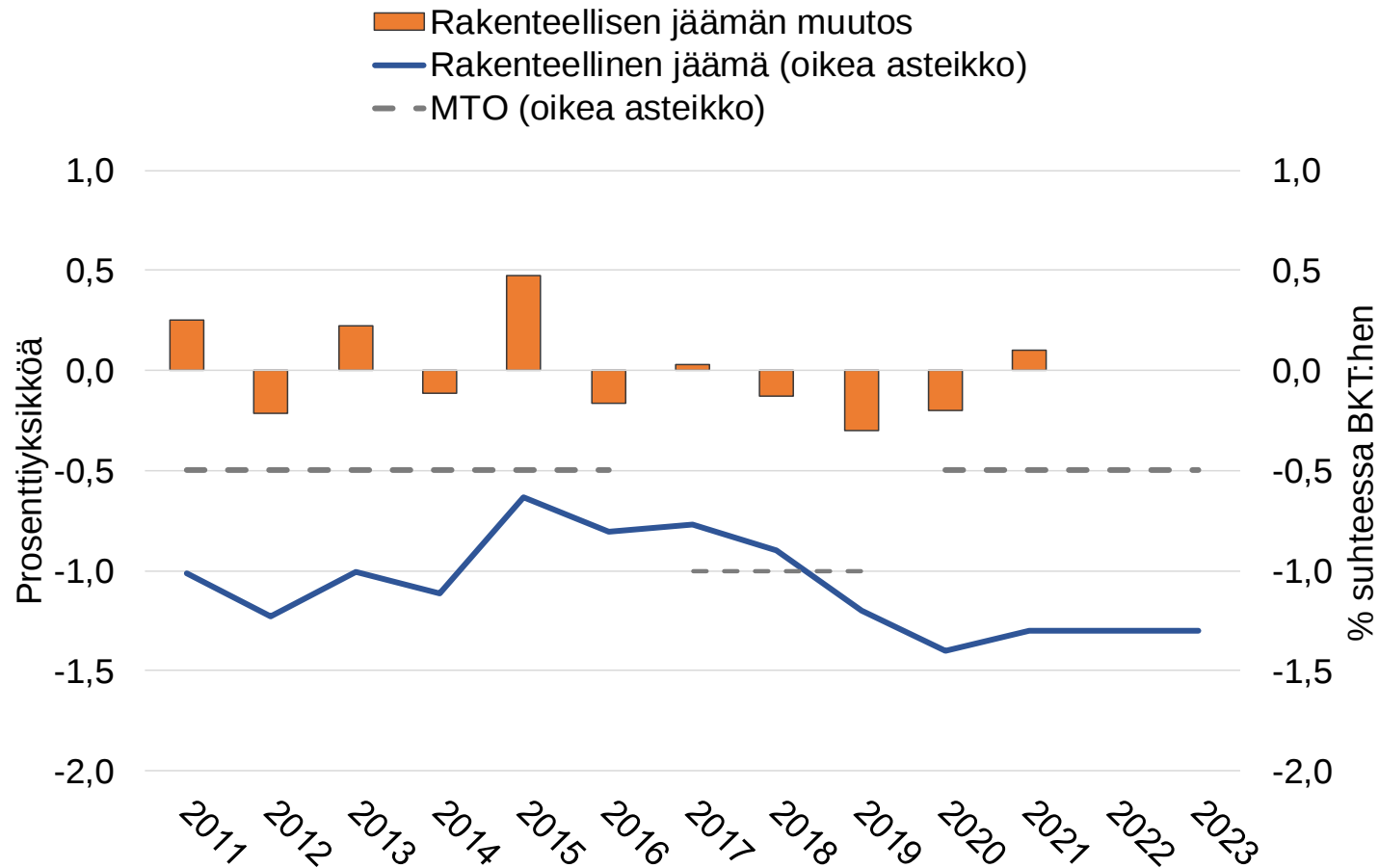
Uusien päätösten vaikutus valtiontalouden tasapainoon

Hallituksen asettamat rahoitusasema tavoitteet

Julkisen talouden rakenteellinen rahoitusasema poikkeaa sille asetusta -0,5 prosentin tavoitetasolta suhteessa BKT:hen.

Julkisen talouden tasapainottaminen sidottu työllisyystoimiin

- Työpaikkojen määrän kasvattaminen asianmukainen tavoite hyvinvointivaltion rahoittamisen kannalta
- Poliittikkatoimien työllisyysvaikutusten etukäteisarviointi haastavaa, mutta tärkeää ja toivottavaa
- Tarve luoda suunnitelma ja arvio siitä, miten työllisyystavoite saavutetaan
- Hallituksen pitäisi jatkossa tarkkailla työllisyyden kasvun laatua fiskaalisesta(kin) näkökulmasta
 - Veropohjan tehokkaan kasvattamisen kannalta uudet työpaikat mieluiten täysaikaisia ja korkean tuottavuuden aloille

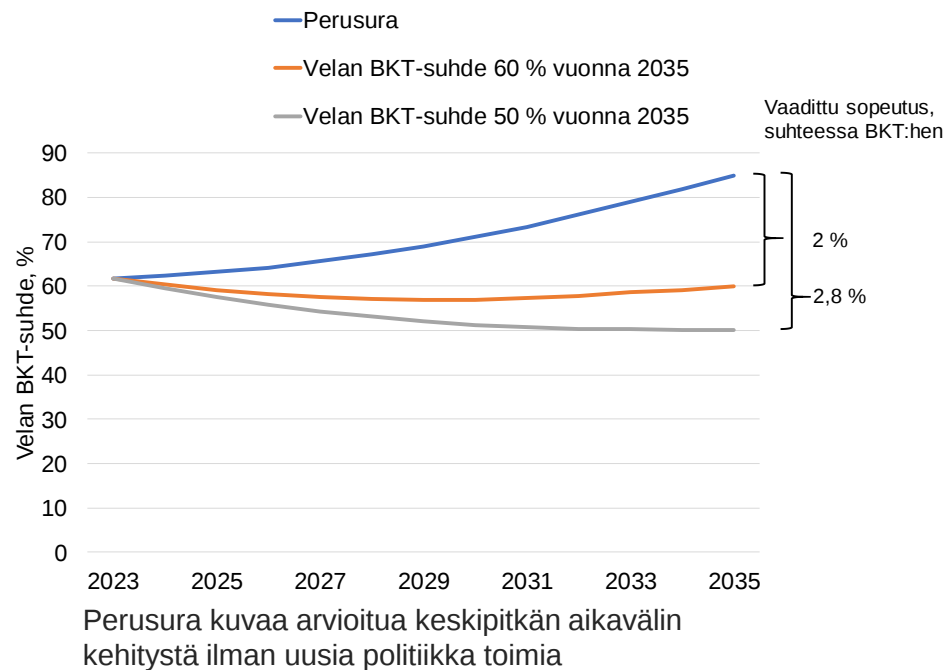
Työmarkkinoiden tila suhteessa tavoitteisiin

- Osallistumisaste noussut, työttömyysaste näyttää vakiintuneen tai vakiintuvan n. 6.5 %:n tuntumaan
 - Mikäli arviot Suomen talouden pitkän aikavälin työttömyysasteen tasosta ovat oikean suuntaisia, niin tavoitellun työttömyysasteen saavuttaminen voi olla hyvin haasteellista
 - Ammattiryhmien sisäiset kohtaanto-ongelmat ovat kasvaneet erityisesti kunnissa sijaitsevilla palveluammateilla
- Tutkimusten perusteella merkittävien muutoksien saavuttaminen työllisyydessä näyttää vaativan kohtalaisen suuria ja kohdennettuja politiikkatoimia

Pitkän aikavälin ongelmat ovat jo näköpiirissä

Kestävyysvajeen hoitaminen:

- taustalla väestönkehitys sekä julkisen talouden rakenteellinen alijäämä
- Uskottava yli vaalikausien yltävä keskipitkän aikavälin suunnitelma
- Keskeisten suuntaviivojen parlamentaarinen suunnittelu ankkuriksi nykyiselle ja tuleville hallituksille

Kiitos